

การพัฒนาทักษะทางสังคม ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ด้วยการใช้กิจกรรมดนตรี

Developing social skills of children with special
needs through music activities

(Received: 5 January 2025; Revised: 7 June 2025; Accepted: 30 August 2025)

กิตติศักดิ์ เสียงดี ^[1]

Kittisak Siengdee

อัญชลี บุญจันทิก ^[2]

Anchalee Bunjantuek

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรี โดยศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 3 ด้าน ประกอบไปด้วยทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารกับผู้อื่น ทักษะทางสังคมด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง ผลการศึกษาพบว่า ก่อนทำกิจกรรมดนตรีทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.10 และหลังทำกิจกรรมดนตรีทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.70 สรุปได้ว่าหลังทำกิจกรรมดนตรีเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน สูงขึ้นกว่าก่อนทำกิจกรรมดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: เด็กที่มีความต้องการพิเศษ, ทักษะทางสังคม, กิจกรรมดนตรี

^[1] อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)

Lecturer, Ramkhamhaeng university demonstration school (elementary level)

^[2] อาจารย์ประจำโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)

Lecturer, Ramkhamhaeng university demonstration school (elementary level)

Abstract

The purpose of this study was to compare the social skills of children with special needs before and after participating in music activities. The study focused on three aspects of social skills: communication with others, collaboration with others, and self-regulation. The results showed that before the music activities, the average score for all three social skill areas were 10.80 with a standard deviation of 1.10. After the music activities, the average score for all three social skill areas increased to 17.60 with a standard deviation of 2.70. It can be concluded that after participating in the music activities, children with special needs showed a statistically significant improvement in social skills in all three areas at the .05 level.

Keywords: children with special needs, social skills, music activities

บทนำ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา การเรียนรู้ พฤติกรรม จิตใจ อารมณ์และสังคม ซึ่งทำให้เด็กกลุ่มนี้มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษแบ่งออกเป็น 9 ประเภท ได้แก่ 1) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ 5) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) เด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมและอารมณ์ 8) เด็กที่มีภาวะออทิสติก 9) เด็กที่มีภาวะพิการซ้อน (ราชกิจจานุเบกษา, 2552) เด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 9 ประเภท ตามที่กล่าวมาไม่สามารถรักษาอาการที่เป็นอยู่ให้หายขาดได้ แต่สามารถช่วยเหลือหรือพัฒนาให้ดีขึ้นได้ เด็กกลุ่มนี้จึงควรได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถติดต่อสื่อสาร คิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหาได้ในระดับที่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึงสามารถช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข (สิริณนุสเสก ย่านเดิม, 2556) การพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่ระดับก่อนปฐมวัย จนถึงระดับอุดมศึกษา โดยแต่ละระดับมีหน้าที่ในการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามจุดเน้นในช่วงวัยเป็นสำคัญ เช่น ระดับก่อนปฐมวัย เน้นการพัฒนาทักษะชีวิต ระดับปฐมวัยเน้นทักษะชีวิตและสังคม ระดับประถมศึกษา เน้นทักษะชีวิต สังคม และวิชาการ ระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษ เน้นทักษะทางสังคม เพศ วิชาการ และอาชีพ ส่วนระดับอุดมศึกษามีจุดคล้ายคลึงกับระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ (พลพี ทุมมาพันธ์, 2565) ซึ่งจากที่กล่าวมาเห็นได้ชัดว่าการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น ทักษะทางสังคมเป็นหนึ่งในทักษะที่แต่ละระดับการศึกษาจำเป็นต้องฝึกและพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อให้เด็กกลุ่มนี้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เพราะทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่สำคัญต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เนื่องจากการเรียนรู้ทักษะทางสังคมจะช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น ได้เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น รู้จักการรอ

คอย และควบคุมตนเองหรือสามารถเรียนรู้การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น และสามารถอยู่กับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข รวมศักดิ์ เจียมศักดิ์ (2563) กล่าวว่า การช่วยเหลือและการพัฒนาศักยภาพในเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีศาสตร์บำบัดทางเลือกหลายประเภท เช่น สุนัขบำบัด ศิลปะบำบัด นาฏบำบัด อาชบาบำบัด และดนตรีบำบัด ศาสตร์เหล่านี้ถูกนำมาเพื่อใช้เป็นแนวทางเสริมสำหรับการรักษาพยาบาลตามการแพทย์แผนปัจจุบันอย่างมากมาย การบำบัดเหล่านี้สามารถช่วยบรรเทาอาการผิดปกติ และความบกพร่องต่าง ๆ ได้ตลอดจนช่วยฟื้นฟูความผิดปกติให้ดีขึ้นได้

กิจกรรมดนตรีเป็นกิจกรรมที่เด็กหลายคนชื่นชอบ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน รวมไปถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งช่วยให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการพัฒนากายต่าง ๆ (Kennelly, 2000) เพราะดนตรีเป็นเสียงที่ได้รับการจัดเรียงไว้อย่างเป็นระเบียบโดยมีโครงสร้างและแบบแผนที่ชัดเจน สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ 3 ด้าน คือ เพื่อความสุนทรีย์ เพื่อการศึกษา และเพื่อการบำบัดรักษา ซึ่งเสียงดนตรี หรือการทำกิจกรรมดนตรีสามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และภูมิปัญญา โดยมีผลต่อการทำงานของสมองในหลาย ๆ ด้าน และองค์ประกอบต่าง ๆ ของดนตรีก็สามารถทำให้เกิดประโยชน์ที่แตกต่างกันไปเช่นเดียวกัน (วิโรจน์ ไวนานิชกิจ, 2566) ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา (2552) กล่าวว่ากิจกรรมดนตรีนับเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงสังคม และสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น สอดคล้องกับคำกล่าวของ ญรุธ สุธจิตต์ (2566) ที่กล่าวว่า ดนตรีทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางสมอง ความคิดสร้างสรรค์ ความละเอียดอ่อนทางอารมณ์ความรู้สึก และพัฒนาการทางสังคม ดังนั้นการนำกิจกรรมดนตรีมาใช้พัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นผ่านเสียงดนตรี เช่น การร้องเพลง การเล่นเครื่องดนตรีร่วมกับเพื่อน และการทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลงต่าง ๆ กิจกรรมดนตรีเหล่านี้จะช่วยทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้วิธีการเข้าหาผู้อื่น รู้จักการปรับตัว เข้าใจวิธีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมไปถึงรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นัฐริกา สุนทรธนผล (2565) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนากิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กออทิสติก

เพื่อการพัฒนาทักษะทางสังคม พบว่าเด็กออทิสติกมีทักษะทางสังคมในทุกด้าน หลังการใช้กิจกรรมดนตรีสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมดนตรี แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมดนตรีมีส่วนช่วยพัฒนาอารมณ์ ความสัมพันธ์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ระหว่างเด็กออทิสติกกับผู้อื่น ทำให้ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกดีขึ้น และสอดคล้องกับผลวิจัยของ Lee, L. (2012) ที่ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาผลกระทบของกิจกรรมดนตรีที่ใช้เทคโนโลยี Sound beam ต่อเด็กที่มีความพิการหลายประเภท ผลการศึกษาพบว่า ผลกระทบของกิจกรรมดนตรีที่ใช้เทคโนโลยี Sound beam ในการกระตุ้นอารมณ์เชิงบวกและพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กที่มีความพิการหลายประเภท โดยทำการทดลองกับเด็กอายุ 2-6 ปี จำนวน 4 คนเป็นเวลา 16 สัปดาห์ พบว่า กิจกรรมดนตรีที่ใช้เทคโนโลยี Sound beam ช่วยกระตุ้นอารมณ์เชิงบวกและพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็ก การใช้เทคโนโลยีนี้ช่วยให้เด็กสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น อีกทั้งการใช้ Sound beam ยังสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ของเด็กที่มีความพิการหลายประเภท อีกทั้งเด็กยังสามารถเข้าร่วมในกิจกรรมดนตรีได้แม้มีความพิการทางร่างกาย โดยได้รับการตอบสนองทางดนตรีจากการเคลื่อนไหว กล่าวได้ว่าเทคโนโลยี Sound beam สามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะทางดนตรีและการสื่อสารสำหรับเด็กที่มีความพิการหลายประเภทได้

จากประโยชน์ของกิจกรรมดนตรี และผลการวิจัยที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมดนตรีมีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และทักษะทางสังคม ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ดีขึ้นได้ ซึ่งตรงกับปัญหาที่ผู้วิจัยได้พบกับการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในรายวิชาดนตรี คือ เด็กกลุ่มนี้ไม่ค่อยชอบทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น ชอบอยู่ในโลกส่วนตัวของตนเอง ไม่พูดคุยหรือสื่อสารกับเพื่อน และครู ไม่รู้จักการรอคอย เล่นกับเพื่อนไม่ถูกวิธี เช่น แย่งของเพื่อน ผลักเพื่อน เป็นต้น และไม่สามารถทำตามกติกาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มนี้ขาดทักษะทางสังคม ด้วยประโยชน์ของกิจกรรมดนตรีตามที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำเอากิจกรรมดนตรีมาใช้เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อเป็นการพัฒนาเด็กกลุ่มนี้ให้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน เกิดทักษะทางสังคมที่ดี และช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่น

จุดประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารกับผู้อื่น ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการควบคุมตนเองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรี

สมมติฐานของการวิจัย

ทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษหลังทำกิจกรรมดนตรีมีทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารกับผู้อื่น ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการควบคุมตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนทำกิจกรรมดนตรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นเด็กโครงการศูนย์การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ปีการศึกษา 2567 จำนวน 28 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กโครงการศูนย์การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ปีการศึกษา 2567 เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จำนวน 5 คน อายุ 6 ปี ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยคัดเลือกเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังนี้ 1) เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1/2567 2) มีผลการประเมินทักษะทางสังคมจากครูประจำชั้น ครูคู่ชั้น และครูประจำตัวของเด็กที่แสดงว่าเด็กมีความบกพร่องทักษะทางสังคม โดยใช้แบบสำรวจพัฒนาการเด็ก (PDDSQ) สำหรับเด็กอายุ 4-18 ปี ของกรมสุขภาพจิต (n.d.) เพื่อประเมินทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และมีผลรวมคะแนนตั้งแต่ 18 คะแนนขึ้นไปเมื่อเทียบกับเกณฑ์ปกติที่กำหนด และ 3) ได้รับคำยินยอมจากผู้ปกครองให้เข้าร่วมโครงการวิจัย

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้ง 3 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) ทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารกับผู้อื่น 2) ทักษะทางสังคมด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 3) ทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง

ตัวแปรตาม คือ ผลการประเมินทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทั้ง 3 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) ทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารกับผู้อื่น 2) ทักษะทางสังคมด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 3) ทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง

การดำเนินการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1.1 กิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างกิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่ประกอบไปด้วย กิจกรรมดนตรีที่พัฒนาทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ทักษะด้านการสื่อสารกับผู้อื่น 2) ทักษะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 3) ทักษะด้านการควบคุมตนเอง จำนวน 12 กิจกรรม กิจกรรมละ 50 นาที ซึ่งกิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ประกอบไปด้วย ชั้นที่ 1 เป็นขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมดนตรี ชั้นที่ 2 เป็นขั้นดำเนินกิจกรรมดนตรี และชั้นที่ 3 เป็นการสรุปกิจกรรมดนตรี รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ลำดับที่	กิจกรรมดนตรีและคำอธิบาย	ระยะเวลา
ทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารกับผู้อื่น		
1.	กิจกรรมดนตรี “บอกหน่อยเธอชื่ออะไร” คำอธิบาย : เป็นกิจกรรมให้แนะนำตัวโดยใช้ชื่อตนเองและให้เด็กฝึกพูดจังหวะ ดังนี้ จากนั้นให้พูดชื่อวนไปจนครบทุกคน เพื่อให้เด็กได้รู้จักชื่อของเพื่อนและเป็นการสร้างสัมพันธที่ดีกับเพื่อนคนอื่น ๆ	50 นาที
2.	กิจกรรมดนตรี “ชื่อฉันชื่อเธอ” คำอธิบาย : นำชื่อของเพื่อนมาเรียงต่อกันและให้พูดชื่อที่นำมาเรียงต่อกันเป็นจังหวะ โดยใช้เครื่องเคาะจังหวะ หรือใช้โซโลโฟนเล่นประกอบการพูดชื่อเพื่อน	50 นาที
3.	กิจกรรมดนตรี “ต่อเติมจังหวะ” คำอธิบาย : ให้เด็กเลือกภาพผลไม้ 4 ภาพ แล้วนำมาเรียงต่อกัน ใช้เครื่องดนตรีเล่นประกอบการพูดชื่อผลไม้ เมื่อเด็กสามารถทำได้แล้ว ให้นำภาพผลไม้ของตนเองไปรวมกับเพื่อน เพื่อสร้างเป็นจังหวะใหม่	50 นาที
4.	กิจกรรมดนตรี “ทายซิใครร้องเพลง” คำอธิบาย : ให้เด็กร้องสั้นๆ แล้วเป็นวงกลมและร้องเพลง bow wow wow โดยครูอยู่ตรงกลางวง เมื่อถึงท่อนที่ร้องคำว่า “wow” ครูตะแคงเด็ก 1 คนให้ร้องคำว่า “wow” และให้เพื่อนๆ ทายว่าเป็นเสียงของใคร พร้อมกับบอกชื่อ	50 นาที

ตารางที่ 1 กิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ทักษะทางสังคมด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น			
กิจกรรมดนตรี “ร่วมแรงร่วมใจ”			
5.	คำอธิบาย : เป็นกิจกรรมที่ใช้ผ้าพาราชูประกอบเสียงเพลง shake shake song และให้เด็ก ๆ ช่วยกันขยับผ้าตามจังหวะเพลง	50 นาที	
กิจกรรมดนตรี “สามัคคีคือพลัง”			
6.	คำอธิบาย : เป็นกิจกรรมที่ใช้ผ้าพาราชูประกอบเสียงเพลง up and down song และให้เด็ก ๆ ช่วยกันขยับผ้าและเคลื่อนไหวตามเนื้อร้องของเพลง	50 นาที	
กิจกรรมดนตรี “ทำนองคล้องใจ”			
7.	คำอธิบาย : เป็นการบรรเลงเพลง hot cross buns โดยให้เด็กได้ฝึกเล่นดนตรีร่วมกับเพื่อน	50 นาที	
กิจกรรมดนตรี “บทเพลงสร้างสรรค์”			
8.	คำอธิบาย : เป็นการนำเอาทำนองเพลง hot cross buns มาใช้เพื่อสร้างสรรค์บทเพลงขึ้นใหม่ โดยให้เด็กได้ร่วมสร้างสรรค์บทเพลงกับเพื่อน	50 นาที	
กิจกรรมดนตรี “เดินตามจังหวะ”			
9.	คำอธิบาย : ให้เด็กเดินตามจุดที่ครูวางไว้ให้ โดยเดินตามจังหวะที่ครูเล่นเปียโน	50 นาที	
กิจกรรมดนตรี “ลำดับเครื่องดนตรี”			
10.	คำอธิบาย : ให้เด็กเลือกเครื่องดนตรีตามความชอบ และให้เด็กเล่นเครื่องดนตรีเมื่อภาพเครื่องดนตรีตรงกับเครื่องดนตรีตนเองที่เลือกไว้ โดยที่ภาพจะปรากฏตามท่อนเพลง seven jump	50 นาที	
กิจกรรมดนตรี “นาฬิกาเรื่องดัง”			
11.	คำอธิบาย : เป็นกิจกรรมที่ใช้ผ้าประกอบเพลง The Syncopated Clock โดยให้เด็กได้ใช้ผ้าเคลื่อนไหวประกอบเสียงเพลงที่ได้ฟัง และเมื่อได้ยินเสียงนาฬิการ้อง ให้โยนผ้าขึ้นตามเสียงร้องของนาฬิกาในเพลง	50 นาที	
กิจกรรมดนตรี “ผู้นำจังหวะ”			
12.	คำอธิบาย : ครูเปิดเพลง twinkle little star ประกอบการปรบมือเป็นจังหวะ และให้เด็กปรบมือตามครูเมื่อเด็กสามารถทำได้ ให้เด็กออกมานำในการทำจังหวะ และเพื่อนปรบมือตาม	50 นาที	

2) นำกิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 12 กิจกรรม เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษจำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีจำนวน 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพความเหมาะสมและความสอดคล้อง โดยใช้แบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ และใช้เกณฑ์การแปลความหมายแบบประเมินของ รัตนะ บัวสนธ์ (2564: 35) ในการแปลผลการประเมิน ซึ่งผลการประเมินคุณภาพของกิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีค่าเฉลี่ย 4.96 อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

3) ปรับปรุงกิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4)ตรวจสอบความเรียบร้อยก่อนนำกิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นช่วยให้สามารถปรับให้เหมาะสมกับลักษณะของเด็กในกลุ่มเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้นมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1)ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ นำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินทักษะทางสังคมและเกณฑ์การประเมินทักษะทางสังคม เพื่อประเมินทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรี

2)สร้างแบบประเมินทักษะทางสังคมและเกณฑ์การประเมินทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรี ที่มีลักษณะเป็นการจำลองสถานการณ์เพื่อประเมินพฤติกรรมเมื่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งแบ่งทักษะทางสังคมออกเป็น 3 ด้าน ประกอบไปด้วยด้านการสื่อสารกับผู้อื่น ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการควบคุมตนเอง

3)นำแบบประเมินและเกณฑ์การประเมินทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรีนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของทั้ง 2 ฉบับ อยู่ที่ 1.00

4)นำแบบประเมินทักษะทางสังคมและเกณฑ์การประเมินทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรี นำมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

5)นำแบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน โดยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทักษะทางสังคม เท่ากับ 0.61

2. ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แผนการวิจัยเป็นแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลัง (one-group pretest-posttest design) และได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยอธิบายและแนะนำขั้นตอนการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้กับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย ผู้ปกครอง และครูประจำตัว เพื่อทราบถึงวิธีการดำเนินกิจกรรมดนตรี

2.2 ผู้วิจัยประเมินทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ก่อนทำกิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินเพื่อทำการวิเคราะห์

ในขั้นต่อไป

2.3 ผู้วิจัยนำกิจกรรมดนตรีบำบัดเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไปจัดกิจกรรมดนตรีให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ (1 ครั้งต่อสัปดาห์ ครั้งละ 50 นาที) โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดการจัดกิจกรรม ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการจัดกิจกรรมดนตรีโดยเริ่มจากขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมดนตรีบำบัด เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและกระตุ้นความสนใจให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อนำเข้าสู่การทำกิจกรรมดนตรีในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าสู่กิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตามเนื้อหาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้แต่ละกิจกรรม

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยสรุปสิ่งที่ได้ในการทำกิจกรรมดนตรี

2.4 เมื่อทำการทดลองครบ 12 กิจกรรม ผู้วิจัยทำการประเมินทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน หลังทำกิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการประเมินเพื่อทำการวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

2.5 ผู้วิจัยนำข้อมูลก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรี นำมารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อหาค่าคะแนนรวม และค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรี ซึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติแบบการทดสอบอันดับเครื่องหมายของวิลค็อกซัน (Wilcoxon signed-ranks test)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยการใช้กิจกรรมดนตรี มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้านของเด็กที่มีความต้องการพิเศษก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรีสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการประเมินทักษะทางสังคมก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรีของเด็กที่มีความต้องการพิเศษดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรี

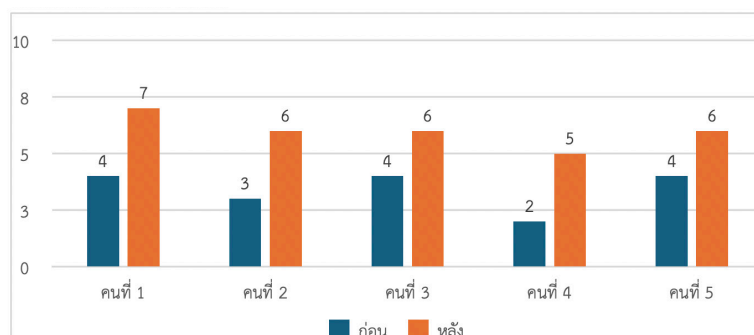
เด็กที่มีความต้องการพิเศษ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	Z	Sig
ก่อนทำกิจกรรม	5	30	10.80	1.10	2.025*	.043
หลังทำกิจกรรม	5	30	17.60	2.70		

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษก่อนทำกิจกรรมดนตรีมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.80 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.10 และคะแนนเฉลี่ยหลังทำกิจกรรมดนตรีมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.60 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.70 สรุปได้ว่าหลังทำกิจกรรมดนตรีเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมสูงขึ้นกว่าก่อนทำกิจกรรมดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการประเมินทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารกับผู้อื่น ก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรีของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังแผนภูมิที่ 1

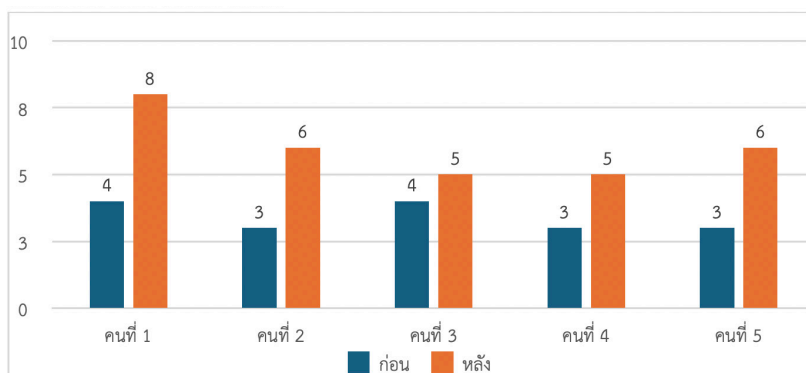
แผนภูมิที่ 1 ผลคะแนนการประเมินทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารกับผู้อื่น ก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรีของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จากแผนภูมิที่ 1 พบว่า คะแนนทักษะทางสังคม ด้านการสื่อสารกับผู้อื่น ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ คนที่ 1 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 4 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 7 คนที่ 2 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 3 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 6 คนที่ 3 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 4 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 6 คนที่ 4 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 2 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 5 และคนที่ 5 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 4 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 6 สรุปได้ว่าหลังทำกิจกรรมดนตรีเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีคะแนนทักษะทางสังคม ด้านการสื่อสารกับผู้อื่นสูงขึ้นกว่าก่อนทำกิจกรรมดนตรี

3. ผลการประเมินทักษะทางสังคม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรีของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังแผนภูมิที่ 2

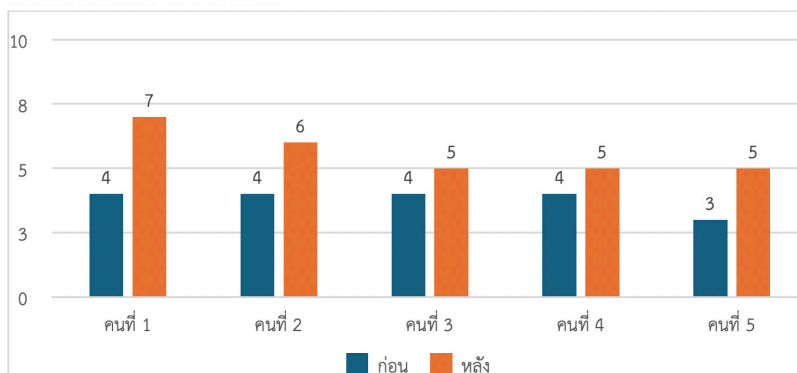
แผนภูมิที่ 2 ผลคะแนนการประเมินทักษะทางสังคมด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรีของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จากแผนภูมิที่ 2 พบว่า คะแนนทักษะทางสังคม ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ คนที่ 1 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 4 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 8 คนที่ 2 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 3 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 6 คนที่ 3 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 4 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 5 คนที่ 4 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 3 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 5 และคนที่ 5 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 3 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 6 สรุปได้ว่าหลังทำกิจกรรมดนตรีบำบัด เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีคะแนนทักษะทางสังคมด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น สูงขึ้นกว่าก่อนทำกิจกรรมดนตรี

4. ผลการประเมินทักษะทางสังคม ด้านการควบคุมตนเอง ก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรีของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 ผลคะแนนการประเมินทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง ก่อนและหลังทำกิจกรรมดนตรีของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

จากแผนภูมิที่ 3 พบว่า คะแนนทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษคนที่ 1 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 4 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 7 คนที่ 2 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 4 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 6 คนที่ 3 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 4 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 5 คนที่ 4 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 4 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 5 และคนที่ 5 มีคะแนนก่อนทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 3 และมีคะแนนหลังทำกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 5 สรุปได้ว่าหลังทำกิจกรรมดนตรีเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีคะแนนทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง สูงขึ้นกว่าก่อนทำกิจกรรมดนตรี

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วยการใช้กิจกรรมดนตรี ซึ่งงานวิจัยนี้เน้นการใช้กิจกรรมดนตรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเป็นการนำดนตรีมาใช้ในการบริบทที่เฉพาะเจาะจงในการพัฒนาทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ด้านการสื่อสาร ด้านการทำงานร่วมกัน และด้านการควบคุมตนเอง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยอื่น ๆ ที่อาจเน้นการพัฒนาทักษะทางเดียว หรือ เพียงด้านเดียว อีกทั้งเป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมอย่างครบวงจรและมีความหลากหลาย โดยใช้กิจกรรมดนตรีในการกระตุ้นการเรียนรู้และการฝึกฝนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่ง

สามารถอภิปรายทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นรายด้านได้ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารกับผู้อื่นของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผลการศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารกับผู้อื่น สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 4 กิจกรรมประกอบไปด้วย 1) กิจกรรมบอกหน้อยเธอชื่ออะไร 2) กิจกรรมชื่อนั่นชื่อเธอ 3) กิจกรรมต่อเติมจังหวะ และ 4) กิจกรรมทายซีไครร้องเพลง พบว่า เมื่อจัดกิจกรรมดนตรีบำบัดครบทั้ง 4 กิจกรรม เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีผลการประเมินทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารกับผู้อื่นสูงขึ้นกว่าก่อนทำกิจกรรมดนตรี อาจเนื่องมาจากกิจกรรมดนตรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีกระบวนการที่กระตุ้นให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษสื่อสารกับผู้อื่น เช่น การพูดชื่อตัวเอง พูดชื่อเพื่อน การทายเสียงร้องของเพื่อน และการร้องเพลง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน เกิดความมั่นใจ ความคุ้นเคยกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน ส่งเสริมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษฝึกการสื่อสาร และการใช้ภาษา ทำให้การสื่อสารของเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับผู้อื่นดีขึ้น และการทำกิจกรรมดนตรีมีส่วนช่วยกระตุ้นทำให้เด็กเกิดการเรียนการพัฒนาได้เป็นอย่างดี ซึ่งดนตรีเป็นสิ่งที่เด็กทุกคนชื่นชอบ ดังนั้นการนำเอาดนตรีมาจัดเป็นกิจกรรมให้กับเด็กพิเศษจึงเป็นสื่อกลางที่ช่วยทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้สนุกสนานไปกับเสียงดนตรี หรือการทำกิจกรรมดนตรี ซึ่งส่งผลให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลอื่นและได้พัฒนาการสื่อสารกับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับคำกล่าวของ ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา (2552) กล่าวว่าดนตรีเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงสังคมและสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น และสอดคล้องกับคำกล่าวของ จเร สำอางค์ (2553) กล่าวว่าการเล่นดนตรีเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาให้เด็กมีขีดความสามารถในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และยังช่วยให้สามารถสื่อสารและแสดงออกทางด้านอารมณ์ สังคมได้ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รวมศักดิ์ เจียมศักดิ์ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ดนตรีบำบัด: การพัฒนาเด็กออทิสติกทางด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ผลการศึกษาพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีบำบัดของเด็กออทิสติกช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านการใช้ภาษาที่ดีขึ้นตามลำดับ จากการที่เด็กได้ฝึกร้องเพลงทำให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ในเพลงต่าง ๆ และมีความพยายามในการออกเสียงคำเหล่านั้นมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Erena, B. (2015)

ที่ทำการศึกษารื่องการใ้การแทรกแซงด้วยดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในวัยรุ่นที่มีภาวะออทิสติกในกิจกรรมบำบัดดนตรีกลุ่มรวม ผลการวิจัยพบว่า การแทรกแซงด้วยดนตรีบำบัดช่วยพัฒนาทักษะการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการสื่อสารของวัยรุ่นที่มีภาวะออทิสติกได้ หลังการแทรกแซงด้วยดนตรีบำบัดนั้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะและการสื่อสารของเด็กวัยรุ่นที่มีภาวะออทิสติก เช่น การผลัดกันพูด การสบตา การฟัง การแสดงออกทางตัวตน และการยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น การบำบัดด้วยดนตรีช่วยให้วัยรุ่นที่มีภาวะออทิสติกสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และสามารถลองปรับวิธีการปฏิสัมพันธ์โดยไม่ถูกตัดสินจากการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการใ้การแทรกแซงด้วยดนตรีบำบัดช่วยใ้วัยรุ่นที่มีภาวะออทิสติกเข้าใจและปรับตัวในสถานการณ์ทางสังคมได้ดีขึ้น ทั้งนี้การแทรกแซงดังกล่าวสามารถนำไปใ้กับกลุ่มผู้ที่มีความต้องการพิเศษอื่น ๆ ได้ และควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนผลลัพธ์ในอนาคต

2. การพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 4 กิจกรรม ประกอบไปด้วย 1) กิจกรรมร่วมแรงรวมใจ 2) กิจกรรมสามัคคีคือพลัง 3) กิจกรรมทำนองคล้องใจ และ 4) กิจกรรมบทเพลงสร้างสรรค์ พบว่าเมื่อจัดกิจกรรมดนตรีบำบัดครบทั้ง 4 กิจกรรม เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีผลการประเมินทักษะทางสังคมด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นสูงขึ้นกว่าก่อนทำกิจกรรมดนตรี เนื่องจากกิจกรรมดนตรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 4 กิจกรรม เน้นใ้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ทำกิจกรรมดนตรีที่สนุกสนานกับเพื่อนร่วมชั้นเรียนโดยใ้อุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรมดนตรี เช่น การใช้ผ้าพาราซูทประกอบเสียงดนตรีที่ต้องอาศัยการร่วมมือกันเป็นทีมในการบังคับผ้าพาราซูทใ้ขยับไปตามจังหวะเพลง หรือการใ้เครื่องดนตรีเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเลือกเครื่องดนตรีที่ตนเองชอบใ้นำมาสร้างเป็นทำนองเพลง หรือนำมาสร้างสรรค์บทเพลงใหม่ร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน ทำให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเกิดความสุขสนุกสนานในการทำกิจกรรมดนตรี และเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน อีกทั้งกิจกรรมดนตรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น มีขั้นตอนการสร้างโดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงกิจกรรมดนตรีนี้ได้รับการตรวจพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จึงส่งผลใ้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารดีขึ้น

สอดคล้องกับคำกล่าวของ ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2566) ที่กล่าวว่า กิจกรรมดนตรีมีส่วนช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้วิธีการเข้าหาผู้อื่น รู้จักการปรับตัว เข้าใจวิธีการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมไปถึงรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นัญฐิกา สุนทรธนผล (2565) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนากิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กออทิสติกเพื่อการพัฒนาทักษะทางสังคม พบว่าเด็กออทิสติกมีทักษะทางสังคมในทุกด้านหลังการใช้กิจกรรมดนตรีสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมดนตรี แสดงว่ากิจกรรมดนตรีมีส่วนช่วยพัฒนาอารมณ์ ความสัมพันธ์ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันระหว่างเด็กออทิสติกกับผู้อื่น ทำให้ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lori F. Gooding (2011) ที่ทำการศึกษาเรื่องผลของโปรแกรมการฝึกทักษะทางสังคมด้วยดนตรีบำบัดในการพัฒนาความสามารถทางสังคมในเด็กและวัยรุ่นที่มีข้อบกพร่องด้านทักษะทางสังคม ผลการวิจัยพบว่าทักษะทางสังคมของเด็กในการทำงานกับผู้อื่น มีความสัมพันธ์ดีขึ้นระหว่างเพื่อนและมีการแลกเปลี่ยนการมีส่วนร่วมมากขึ้น การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การใช้ดนตรีบำบัดเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะทางสังคม โดยเฉพาะในเด็กที่มีข้อบกพร่องทางสังคมและความสามารถในการปรับปรุงการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

3. การพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง ผลการศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมดนตรีเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทั้ง 4 กิจกรรม ประกอบไปด้วย 1) กิจกรรมเดินตามจังหวะ 2) กิจกรรมลำดับเครื่องดนตรี 3) กิจกรรมนาฬิกาเรื่องดัง และ 4) กิจกรรมผู้นำจังหวะ พบว่า เมื่อจัดกิจกรรมดนตรีครบทั้ง 4 กิจกรรม เด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีผลการประเมินทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนทำกิจกรรมดนตรี เนื่องจากกิจกรรมดนตรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 4 กิจกรรม มีขั้นตอนในการทำกิจกรรมที่ชัดเจนในการพัฒนาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษรู้จักการควบคุมตนเองผ่านการทำกิจกรรมดนตรี เช่น การควบคุมตนเองในการเดินตามจุดที่กำหนดไว้ โดยเดินตามจังหวะเพลงในกิจกรรมเดินตามจังหวะ การควบคุมตนเองในการเล่นเครื่องดนตรีตามภาพเครื่องดนตรีของตนที่ปรากฏในกิจกรรมลำดับเครื่องดนตรี หรือการควบคุมตนเองในการโยนผ้าตามเสียงนาฬิกาเรื่องดัง กิจกรรมนาฬิกาเรื่องดัง และการควบคุมตนเองในการเคาะจังหวะตามผู้นำในกิจกรรมผู้นำจังหวะ จากขั้นตอนการทำกิจกรรมดนตรีที่กล่าวมาส่งผลให้ทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษสูงขึ้น และ

กิจกรรมดนตรีที่ผู้วิจัยได้ทำการสร้างโดยการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสร้างเป็นกิจกรรมดนตรีที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อีกทั้งกิจกรรมดนตรีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้รับการตรวจพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญจึงส่งผลให้กิจกรรมดนตรีสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้ให้ควบคุมตนเองได้ขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ahmad Mansouri และ Ali Naseri (2023) ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับผลของดนตรีบำบัดต่อทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทางการศึกษา ผลการศึกษพบว่าดนตรีบำบัดช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือในการทำงานและด้านการควบคุมตนเองดีขึ้น ดังนั้นจึงสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่าควรใช้กิจกรรมดนตรีบำบัดในสถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

1. นำกิจกรรมดนตรีไปพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการกระตุ้นให้เด็กได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ไปตามทำนองเพลง จังหวะเพลง หรือการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบเพลง
2. การจัดกิจกรรมดนตรีควรเลือกใช้สถานที่ที่มีความมิดชิด ไม่มีสิ่งรบกวนจากภายนอกห้อง เช่น เสียงจากผู้คนนอกห้อง เสียงจากรถยนต์ หรือเสียงประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน เพราะสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อความสนใจในการดำเนินกิจกรรมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
3. ควรมีการนำกิจกรรมดนตรีไปปรับใช้กับเด็กปกติ เพื่อเป็นการพัฒนาการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น เช่น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความสามัคคีกันในหมู่คณะ หรือการเสียสละ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (n.d.). แบบคัดกรองโรคในกลุ่มพัฒนาการผิดปกติอย่างรอบด้านสำหรับเด็กอายุ 4-18 ปี (Pervasive Developmental Disorders Screening Questionnaire: PDDSQ). สืบค้นจาก <https://dmh.go.th/test/download/view.asp?id=20>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จเร สำอางค์. 2553. ดนตรีเล่น สมอ่งแล่น (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. 2566. ดนตรีศึกษา หลักการและสาระสำคัญ (พิมพ์ครั้งที่ 11).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา. 2552. การบำบัดทางเลือกในเด็กพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่1).
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว
- รัชชัย ศรีเทพ, ชลาธิป สมานิติ และปัทมาวดี เล่ห์มงคล. 2560. การจัดประสบการณ์ดนตรีตามแนวคาร์ล ออร์ฟ เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม-อารมณ์ของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัย. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 32(2), 110-120
- นัญญิกา สุนทรธนผล. 2565. การพัฒนากิจกรรมดนตรีสำหรับเด็กออทิสติกเพื่อการพัฒนาทักษะทางสังคม. วารสารศิลปกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 9(2), 41-58
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณบดีทางการศึกษา พ.ศ. 2552 (8 มิถุนายน 2552). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 136 ตอนพิเศษ 80 ง หน้า 45-47
- พลรพี ทุมมาพันธ์. 2565. การศึกษาเพื่อสุขภาวะของเด็ก (ไม่) พิเศษ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- รวมศักดิ์ เจียมศักดิ์. (2561). ดนตรีบำบัด : การพัฒนาเด็กออทิสติกทางด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร. วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ, 2(ฉบับพิเศษ), 197-210
- รวมศักดิ์ เจียมศักดิ์. (2563). แนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีบำบัดสำหรับเด็กพิเศษผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ดนตรีเด็ก. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(1), 85-112
- รัตนะ บัวสนธ์. (2564). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วิโรจน์ ไววนิชกิจ. 2566. ดนตรีบำบัดสาระพร้อม link เพื่อการบำบัด (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สิขณันตเศก ยานเดิม. 2556. ดนตรีบำบัด (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: บริษัท กริดส์ ดีไซน์ แอนด์ คอมมูนิเคชั่น จำกัด
- Ahmad, M. and Ali, N. (2023). Effects of music therapy on social skill of educable children with intellectual disability. International journal of science and research archive, 9(2), 748-759
- Erena, B. (2015). The use of music interventions to improve social skills in adolescents with autism spectrum disorders in integrated group music therapy sessions. The 7th World Conference on Educational Sciences (WCES-2015), 05-07 February 2015, Novotel

Athens Convention Center, Athens, Greece. Department of Special Education, Faculty of Education, Uludag University, Gorukle/Bursa, Turkey.

Gooding, L. F. (2011). The effect of a music therapy social skills training program on improving social competence in children and adolescents with social skills deficits. *Journal of Music Therapy*, 48(4), 440–462.

Kennelly, J. (2000). The specialist role of the music therapist in developmental programmed for hospitalized children. *Journal of Pediatric Health Care*, 14(20), 56-59.

Lee, L. (2012). Investigating the impact of music activities incorporating Sound beam technology on children with multiple disabilities. *Journal of the European Teacher Education Network*, 10, 1-12.
